

Eine internationale Sportbibliographie 1890—1912. Von C. M. von Stockum (Haag, Stockum & Sohn 1914).

Zur internationalen Kulturbewegung. I. *Jahrbuch des Verbandes der Intern. Studentenvereine an deutschen Hochschulen* (Leipzig, Koehler, tervbe véve).

Skizze einer einheitlichen Weltorganisation des technischen Teiles der Armee. Über einheitliche Heranbildung. Von T. M. (Wien, Seidl, 1914).

Der christliche Studentenweltbund als internationale Kraft. Von F. Siegmund. Schultze, Berlin (Die Friedens-Warte, 1914, 91—93. l).

Die Forderung eines Auslands-Pflichtjahres von R. Schmidt (Allg. Deutsche Lehrerzeitung 1914, 15. sz. ápr. 14.; lásd tavalvi évf 47. lap).

4. Magyar vonatkozásuak.

Nemzetközi jelentés a siketnéma oktatásról. (A Bulletin international IV. kötete, Páris 1913, ára 5 fr.) A hazánkra vonatkozó részt Kegler Ferenc (Budapest) és Schulmann Adolf (Ungvár) közlik francia nyelven.

Ungarische Blätter címmel 1914 jún.-ban Berlinben kéthetenként megjelenő új folyóirat indult meg Székely Mihály dr. és Pór Leó szerkesztésében.

Az Egyetemes Philologiai Közlöny 1914 jun. óta időszakonként több számának tartalmi kivonatát német, ill. francia nyelven is kiadja Th. Thienemann összeállításában.

Az *«Alliance Française»* 1914. évi párisi szünidei tanfolyam ismeretése Korda Ilonától (Népt. Lapja, 1914, 12. sz.).

Internationale Zeitschrift f. d. kaufmännische Unterrichtswesen 37. sz. f. közli a Budapesten megtartott nk. kereskedelmi oktatásügyi kongresszus tárgyalásait.

Der Gesangsunterricht in den Schulen Ungarns. Vortrag v. Prof. L. N. Hackl am I. int. musikpädagogischen Kongress zu Berlin (kül. leny. Bpest. Pfeifer F. kiad. 1914, 15 l.).
Kemény Ferenc.

Az 1913/4. évi középiskolai értesítők pedagógiai értekezései.

Az értesítőkben közölt értekezések a legváltozatosabb tárgyakat dolgozták fel. Érték szerint is nagyon különbözök. Van nem egy érdemes dolgozat, de annál szomorúbb némely «szerző» felületessége a tárgy kidolgozása, sőt a fogalmazás tekintetében is. Erről csak részletes bírálat alakjában lehetne bővebben szólni. Itt be kell érünk e tény hangoztatásával s a következőkben arra szorítokunk, hogy a feldolgozott tárgyakról adjunk lehetősen teljes képet, némelyik értekezést bővebben is ismertetve, nem mindig a dolgozat értéke, hanem a tárgy érdekessége miatt.

Elméleti kérdéssel foglalkozik: Csúri B. Nyelvtudomány és pedagógia (Kolozsvár, ref. fg.). Azt a kérdést tárgyalja: minő szerepe

van a grammatikának a mai pedagógiában. A grammatikának mind formális, mind materiális tekintetben van képző hatása; ha ez megfelelő módon érvényesül, akkor a tanuló szemében a nemzeti nyelv élő és fejlődő valósággá, a nemzeti szellem legbecsesebb értékévé lesz. — *Konda L.* A humanum a reáliskolában (Ungvár, fr.). A jövő iskolájában a természettudományoknak több hely kell. A humanum és exactum bizonyos objektív testvériesülése adhatja meg a jövő középiskolájának azt a zománcot, amely a hagyományt és a fejlődést, a racionalis és az esztétikai szempontokat, az erkölcsi jellemképzést és a szabad cselekvésre való nevelést egyaránt biztosítja. Egész embert kell formálnunk, akit a természet és a munka megedzett, aki életcéljainak megvalósításán szigorú etikai pragmatizmussal fáradoz, akinek edzett cselekvő ereje, derült világnézete egészséges harmóniát teremt a munka, a művészet és a tudomány között. — *Jékely L.* A genie természetrajza s a genie és iskola viszonya (Nagyenyed, ref. fg.). Az erről szóló irodalom s főként Ostwald (Grosse Männer) ismertetése. — *Javorik J.* Mire tanítson az iskola? (Pancsova fg.) A haladás feltétele nem a sokféle ismeret és a legújabb elméleteken való nyargalás, hanem az értelmes és fegyelmezett gondolkodás, az intelligencia és a tudás szeretete. Az akaraterőt s jellemzilárdságot kell következetesen nevelni. — *Erő M. T.* Az érzelmek lélektanához (Beregszász, fg.). Az aggodás, a félelem, öröm érzelmeket tárgyalja. — *Lähne V.* A pszichologia helyes alkalmazása a tanításban (Sopron). A tanítás kövesse az ismeretszerzés pszich. törvényeit, különös tekintettel a tanulóknak kor szerint különböző felfogási képességére. Hogy a tanulót tudatos gondolkodásra képesítsük, ismer-tessük meg a tanítással kapcsolatban a gondolkodás elemi törvényeivel. Akkor nemcsak eredményesebb lesz a tanítás, hanem a túlerheltségről hangoztatott panaszok is megszűnnek. — *Mikó László.* A kisérleti lélektan meddősege és a panpsychismus. Ismertetés (Léva, rk. fg.). — *Glücksthal A.* A tanulás egészségtana rövid vonásokban (Zenta, fg.) — *Ardos F.* A munkára nevelés eszménye és eszköze. (Nagyvárad, fg.). Tartalma: a kézimunka-tanítás kérdése a külföldön és hazánkban, a kézimunka-tanításról a nevelés szolgálatában; ipari, gazdasági, társadalmi fontossága, továbbá az általános testképzésre, az idegrendszerre s a szellemi életre való hatása. Bemutatja a kézimunka nemeit, szól a munkára való nevelés megvalósításáról, végül a közügyességi munkálatokról az iskola keretében.

Az erkölcsi nevelés köréből: *Bognár C.* Felelősségérzet és lelkiismeretesség (Komárom, rk. fg.). — *Csiskó D.* A cserkészmozgalom (Pozsony, ev. fg.). — *Fallenbüchl F.* A prefektus mint intézeti nevelő (Nagyszombat, rk. fg.). — *Ember I.* Tömeghatás a nevelésben

(Nagyszében, fg.). A tömeghatások pszichikai jelenségeit több figyelemre kell méltatni és etikai jelentőségük szerint kell foglalkozni velük. — *Lázár I.* A diákbecsület. A cserkészlet szervezete és jellemzése. (Nagyenyed, ref. fg.) — *Mátrai G.* A cserkészlet és az iskola. (Pápa, rk. fg.) — *Nagy I.* Mi az oka a mai fiatalság egy részében a kötelességtudás hanyatlásának és mi módon lehetne benne a kötelességérzetet fokozni? (Kiskunhalas, ref. fg.) A mai tanuló irtózik a komoly szellemi munkától, nincs benne lelkiismeretesség, nincs kötelességérzés, legkevésbé munkakedv. Ennek első oka maga a család, ezt nemcsak értelmi téren, hanem fegyelem és erkölcs tekintetében is nagy mulasztás terheli. Másik ok, hogy ma készen kapnak a tanulók mindent, nincs ami az akaratukat serkentse, energiájukat erősítse. S mivel a családban, a társaságban, sőt bent az iskolában is hallják, hogy minnek ez vagy az a tárgy: érthetjük azt a rendkívüli közönyösséget az egyes tárgyak, egész középiskolai tanulmányaik iránt. A kötelességtudás hanyatlását elősegíti korunk durva anyagi-sága, pénzvágya, szinte örületes kapzsisága és a társadalom minden rétegében uralkodó protekció. Nagy hiba van magában az iskolában, a rendszerben is. A tanterv helytelenül osztja el az anyagot, rosszul is választja meg a tantárgyakat. Ezek általában válaszfalak az iskola és az élet között. A kötelességérzés hanyatlásának oka a túlterhelés és a túlságba vitt sport is. E bajokat látva a tanár ne csak a tudományok ápolója, hanem az ifjúság nevelő mestere is legyen. Szükséges a szülőkkel való gyakoribb érintkezés. Minden középiskola mellett a vidéki tanulók befogadására internátus, a középiskolába nem való elemek kirekesztése, az élet követelményeihez simuló tanterv. Különböző iskolatípusok felállításával lehetőleg meg kell adni a módot arra, hogy a különféle tehetségek érvényesülhessenek s ne legyen kénytelen mindenki mindent tanulni. — *Péc L.* A tanulók feltűnőbb hibáiról. (Szomlathely, rk. fg.) Leggyakoribb az őszinteség hiánya, a hazugság; ezzel rendszeren együtt jár az árulkodásra való hajlandóság. Gyakori hiba a figyelmetlenség, az emlékezés és akarat gyöngesége. Orvoslás: a tömegtanítás megszüntetése, a család és iskola együttműködése. — *Sebestyén B.* A boy-scout mozgalom. (Mezőtur, ref. fg.) — *Tóth B.* Az akarat nevelése. (Kézdivásárhely, rk. fg.) Szoktassa minden szülő gyermekét: 1. mértékletességre, 2. a jó megismerésére és követésére, 3. igazmondásra, 4. önismeretre és bátorságra, 5. szerénységre és alázatosságra, 6. tiszta életre, 7. embertársaink tisztelésére, megbecsülésére és szeretetére. — *Pesti L.* Az ellentálló erő kifejtése. (Curgó, ref. fg.) A prot. egyházi nevelés a nemzetfentartó erőt igyekszik az ifjúságban kifejteni, férfiakká nevel.

A szülők és az iskola viszonyát, mint rendszeren, most is többen tárgyalják. *Bakos I.* A szülők látogatása az iskolákban. (Szombathely, fr.) Öszinteség és bizalom kell mindkét részről; csak így lehet harmonikus és eredményes a házi és iskolai nevelés. — *Haugh B.* Ellentétek az iskola és a szülők között. (Jászapáti, rk. fg.) A családban sok szó esik a kényelmes életről, az iskola meg a kötelességtudásra, a munkára nevel. Gyakorlatiaságot követelnek tőle, holott ideális felfogásra nevel s erről nem mondhat le. Arról sem, hogy engedelmességre, szerénységre neveljen s vallásosság, hagyománytisztelet, hazafias szellem hassa át. — *Jaross B.* A szünidőről. Megszívlelésül a szülőknek. (Marosvásárhely, rk. fg.) 1. Képviselje a szülő «az Isten helyettesének tekintélyét». 2. Legyenek még a családnak a maga házi törvényei. 3. A szívtisztaságot kell ápolni mindenekelőtt. 4. A munkásság a jó vakációnak a fűszere. 5. A szünidőt meg kell szentelni a vallás gyakorlásával. — *Magyar J.* Mit csináljunk a nagy vakációban? (Makó, fg.) — *Szmetka Ö.* Szülői értekezlet a nagyváradai prem. főgimnáziumban. A tanuló gondozása, nevelése és iskolai munkájának az otthonban való ellenőrzése a nap egész folyamán. (Nagyvárad, rk. fg.) — *Tunner K.* Néhány szó a szülőkhez és szállásadókhöz. (Székesfehérvár, fr.) Gyakorlati tanácsok és intelmek.

Az egyes tantárgyak tanításáról számos értesítőben van szó. *Magyar nyelv és irodalom: Borbély Gy.* A magyar nyelv és irodalom a gimnáziumban. (Fogaras, fg.) A nemzeti műveltség fejlődése érdekében valamennyi középiskola legfontosabb tantárgya a magyar nyelv és irodalom legyen s a történelemmel együtt ez legyen az egész oktatás középpontja. A magyar órák heti számát az alsó négy osztályban eggyel s a felső négyben kettővel emeljék fel. — *Erdélyi I.* A fogalmazás eredményessége érdekében. (Szombathely, rk. fg.) — *Haszlinger J.* A fogalmazástanítás az alsó osztályokban. (Szombathely, fr.) — *Heim Á.* A fogalmazás tanításának tüzetes menete. (Czepléd, fg.) — *Kelemen B.* Magyar stílustanítás. (Székesfehérvár, fr.) Bemutatja a szerző stílustanítási tervezetét az alsó (I—III. o.) középső (IV—VI. o.) és a felső fokon (VII—VIII. o.). — *Klein Gy.* A képes beszédről. (Kecskemét, ref. fg.) — *Kovács G.* A magyar irodalom tanításának segédeszközei a fumei áll. fg. ban. (Fiume, fg.) — *Kulcsár Gy.* A fogalmazás tanítása a középiskolák alsó osztályaiban. (Zalaegerszeg, fg.) — *Kövesi L.* A szerkesztés és fogalmazás módja. Gyakorlati mintákkal. (Szeged, rk. fg.) — *Kovács J.* Az ifjúság magánolvasmányairól. (Erzsébetváros, fg.) — *Réger B.* A magyar nyelvi olvasmányok. (Pozsony, rk.) A pusztán szépirodalmi művekből is sok történelmi, néprajzi, jogi, filozófiai, természettudományi,

nyelvi stb. ismeretet sajátít el a tanuló, de mindez elenyészően csekély ama haszonhoz képest, mely a kellően megválogatott olvasmányból a jellemképzésre, stílusfejlesztésre és irodalomtörténeti oktatásra háramlik. Az olvasmányoknak e három szempontból való elemzése után az olvasmányok kánonját adja s végül az olvasmányok ellenőrzéséről és a dolgozatírásról szól. — *Rencz J.* Memoriter a gimnáziumban. (Nagybánya, fg.) — *Szentgyörgyi L.* A fogalmazás tanítása az első fokon. (Temesvár, fg.) — Sokan foglalkoznak br. Eötvös Józseffel (l. *M. P.* 1915, 216—8. 1.). Több magyar irodalomtörténeti és világirodalmi tárgyú értekezés van, minden iskolai vonatkozás nélkül. Kivétel: *Pápay G.* Ibsen az iskolában. (Ujpest, fg.) Tanítványaihoz szól, hogy miután Shakespeare, a Bánkban s a görög tragédiák megismertették velök az élet mélységeit, olvassák el Ibsen Nora-ját és A társadalom támaszait is; az igazság, szabadság és haladás szelleme sugárik ki ezekből. — A *latin és görög nyelv* tanítása szintén több értekezésnek tárgya. *Végh S.* Mire valók a klasszikusok? (Zilah, ref. fg.) *L. M. P.* 1915, 94. l. — *Lippay Gy.* A latin nyelv tanításának eredménytelensége és a reformgimn. (Szeged, fg.) Az iskolában, a társadalomban, a hivatalos rendelkezésekben és a tanárképzésben levő bajokat kimutatva, a reformgimnáziumot olyannak óhajtja, hogy az egységes jogosítás mellett a humanisztikus gimnáziumnak semmit se ártson, sőt ebben a klasszikus nyelvek visszanyerjék a szerepüket. — *Horváth D.* A latin régiségtan és irodalomtörténet tanításának módszere. (Szombathely, rk. fg.) Minél kevesebb biográfikus adatot, számot, de mentől több irodalmi méltatást, áttekintést, összefoglalást, hasonlítás a római irodalom keretén belül, utalást, vonatkozást a világirodalomra, elsősorban nemzetünk irodalmára. — *Kaszap Gy.* Pár szó a latin fő- és melléknevek deklinációjának tanításáról. (Mármarosziget, ref. fg.) — *Szeberényi L.* Az induktív módszerről a latin nyelv tanításában. (Szarvas, ev. fg.) Az ind. módszer kisebb osztályokban vagy magántanulók oktatásában kiváló sikerrel alkalmazható, de népesebb osztályokban kevésbé alkalmas. — *Wieser I.* Az infinitivusról és az acc. c. inf. szerkezetéről. Módszeres előadások a gimn. III. o.-ban. (Szilágysomlyó, rk. fg.) — *Kiss A.* A görög ny. és irodalom tanítása a középiskolában. (Káransebes, fg.) — *Gyomlay L.* Herodotos mondatszerkesztéséről iskolai olvastatás szempontjából. (Budapest, II. ker. érs. fg.) — A debreczeni ref. fg. ért. közli *Bessenyei L.* és *Csengeri J.* bevezetését Antigone előadásához. — *Történelem.* *Botár J.* Az egyetemes történelem középisk. anyagának kiszemelése (Kaposvár, fg.) — *Pintér J.* Történeti olvasmányok a középisk. tanításban. (Bpest, VI. ker. fr.) Inkább mélyítsük, semmint halmozzuk az ismereteket. Az olvasmányok közé tört. regények

és korrajzok is felveendőek. — *Tóth K.* Néhány szó a történelem és földrajz tanításához. (Podolin, rk. fg.) — *Földrajz: Erődi K.* A svájci földrajz tanítás. (Bpest, IV. ker. közs. leánygimn. és fl.) Svájc tanítási ügyét három fővel hatja át: a kicsiny állam politikai és kulturális feladata, a hazai véderő fizikai, értelmi és erkölcsi alapjainak fenntartása és erősítése, végül a politikai felelősségérzés rendszeres és tudatos kifejlesztése. Közoktatásuk a nemzet legendás hazaszeregetét ápolja és az ország haladása érdekében kamatoztatja. Nemzeti hivatásuk tudata országuk természeti, gazdasági és politikai helyzetének megismeréséből és megértéséből következik. Az állampolgár illetén nevelése Svájcnek létkérdése. Ezért fordítanak oly nagy gondot következetesen, mindenik fokon a svájci történelem és földrajz tanítására. A földrajz tanításban a földrajznak egyik ága sem nyomja el a másikat, a leíró- és kultúrgeográfia, a geológia és természettudományi földrajz szilárd bázisán állva gyakorlati és képző erejű tárgy. — *Természettudományi földrajz: Ulmanek Gy.* Szeressük a természetet, (Gyöngyös, fg.) — *Mennyiségtan: Antal M.* Kapcsolástan (kombinatorika.). (Bp. IV. k., közs. lg. és fl.) A VIII. o. tanulók kedvéért közli a tankönyvektől eltérő menetet. — *Hronyecz Gy.* A differenciál- és integrálszámítás elemeinek tanítása intézetünkben. (Késmárk, ev. fg.) — *Nemes M.* A középisk. math. tanítás reformja. (Kisvárd, fg.) — *Szabó P.* A IV. nemzetközi értekezlet a math. oktatásról. (Bp. gyakorló fg.) — *Szépréti B.* A math. függvények grafikai ábrázolásáról. (Brassó, fr.) — *Szücs A.* A logaritmus mint terület. (Bp., IV. ker. fr.) — *Vajnóczky F.* A differenciál- és integrálszámítás elemei. (Szatmárnémeti, rk. fg.) — *Tihanyi M.* Földmérési gyakorlatok. (Sopron, ev. fg.) — *Fizika: Batta I.* A középisk. fizikatanítás néhány kérdéséről. (Békés, ref. fg. L. M. P. 1915, 289. l.) — *Zwick V.* A selmeczbányai lyceum elektromos berendezése és hálózata. (Selmeczbanya, ev. gimn.) — *A testi nevelésről: Puhala S.* Modern gondolatok a gyermek testi neveléséről. (Lugos, fg.) Mivel az értelem, akarat, erkölcs szoros kapcsolatban van testi állapotunkkal, ezek érdekében, az egyén és a faj jólétére és teljes erejének kifejtése céljából a testi nevelésre a legnagyobb gondot kell fordítani. — *Az önképzőkörökről: Bereczky I.* A középisk. önképzőkörök és szervezetük. (Arad, fg.) Az önképzőkörök szervezetét és munkakörét meg kell változtatni. Egyedüli céljuk az etikai nevelés lehet; az iskolai tanulmányokban való önképzés csakis alárendelt szerepű, mint az előbbinek szükséges eszköze. E cél érdekében az önképzőkört diakkaszinóvá kell átalakítani szíves és jellemképző céllal. — *Csura M.* Az önképzőkörök reformja. (Gyula, rk. fg.) A kassai prem. fg. önképzőkörének munkatervét ajánlja.

Iskolaszervezet, reform: Horváth I. A középisk. előkészítő

osztály és a magyar ny. tanítása. (Trsztena, rk. g.) A vegyesajkú intézetekben a középisk. I. o. alatt előkészítő oszt. szervezését ajánlja s bemutatja az előkészítő osztály nyelvtanításának módját. — *Magasy A.* A középisk. viszonya az elemi iskolához tekintettel a fejlődő életre. (Zombor, fg.) Megállapítja az elemi iskolai oktatás hiányait. — *Rédey K.* A népisk. és középisk. kapcsolata. (Nagyvárad, rk. fg.) A középiskolát is a gyermeki lélek ösztönszerű fejlődésébe kell bekapcsolnunk. Ne csak a kulturát tekintsük, melyet át kell adnunk, hanem inkább azt, hogy kinek és hogyan adjuk át. A középiskolának szerves kapcsolatban kell kiválnia a népiskolából és tanítási anyagában, módszerének megállapításában a gyermeki lélek sajátosságaihoz kell folytatólagosan alkalmazkodnia. I. o.-ban való kezdése ép azért nehéz, mert az olvasmányok nem tudnak a gyermek képzeletvilágához simulni és nem marad belőlök más, mint a táblára írt holt paradigmák. — *Klauber F.* A középisk. reformkérdéséhez. (Eger, fr.) A reformtörekvések történetén való áttekintés után bemutatja néhány külföldi állam középiskolájának mai szervezetét, majd a közokt. miniszter reformtervét és az új típusú középiskolát, a Fodor-, Papp-, Fest- és Habánféle tervezeteket. — *Szabó L.* Három tanügyi kérdés: iskolareform, internátus, vizsgálat. (Aszód, ev. fg.) — *Pap M.* Hangok a középiskolák reformjához. (Székelykeresztur, unit. fg.) Új anyaggal nem szolgál, új érve nincs. Ragaszkodik a gymn. humán-irányzatához s oktatás- és nevelésügyünk valláserkölesi irányához. — *Révi F.* Szélgjegyzetek a felsőbb leányisk. és leánygymn. reformálásának kérdéséhez. (Bpest, VI. ker. leányg.) Nem leánygimnáziumra van szükség, hanem teljesebb felsőbb leányiskolára. — *Bálinth Gy.* Fiúk és lányok együttes tanítása. (Brassó, rk. fg.) Elmélet és tapasztalat egyformán igazolja, hogy az együttes tanítás nem érdeke sem az iskolának, sem a társadalomnak, legkevésbé a nőnek. Egyedül helyes út: a leánygimnáziumok fejlesztése és szaporítása addig, amíg a szükséglethez képest elegendő leányközépiskolánk lesz. — *Hermann T.* A nő a hazai ipar szolgálatában. (Bpest, VI. ker. leányg.)

Neveléstörténet: *Gerő J.* Önálló munka-e Comenius Labyrinthusa? (Bp., kőbányai fg.) Azt állapítja meg, hogy e mű közvetlenül Andreä után, Campanella közvetítésével pedig Platon és Morus után készült olyképen, hogy Comenius a források felhasználásával saját élettapasztalatait örököltette meg. — *Békefi R.* A cisterci rend története Magyarországon (Bp., I. ker. cist. fg.) — *Biró V.* A r. katolikusok helyzete és hitélete Erdélyben a jezsuiták első letelepülése idején. (Kolozsvár, rk. fg.) — *Friedreich E.* A bpesti piarista telek története. (Bpest, kegyesr. fg.) — *Kétszery L.* A piaristák Szigeten a XVIII. sz.-ban. (Msziget, rk. fg.) — *Závodszy L.* Gr. Thurzó

Imre wittenbergi utazása 1615-ben. (Bp., VII. ker. fg.) Thurzó György nádor fiának a wittenbergi egyetemre való utazása. — *Schmidt M.* A bécsi középiskolák. Ismertetés az 1912/3. évi értesítők alapján. Függetlenül a bpesti gimnáziumok és reáliskolák látogatottságának kimutatása. (Bp., I. ker. fg.) — *Károlyi J.* Kalazanti sz. József emlékezete. (Vác, kr. fg.) — *Komárik J.* Jézustársasága visszaállításának 100 éves évfordulójára. (Kalocsa, rk. fg.) — *Makkai E.* Bethlen Gábor emlékezete. (Kolozsvár, ref. fg.) — *Egyes iskolák teljes története* vagy a rendes adatokon kívül történeti adalékok a következő értesítőkben: Ipolyság, fg.; Bpest, V. ker. fr. (Rombauer Emilről); Eperjes, ev. koll. (Ludmann Ottóról); Székelyudvarhely, ref. fg.; Zsolna, fr.; Oraviczabánya, fg.; Lőcse, rk. fg.; Eger, rk. fg.; Hajdúnánás, ref. fg. (Soós Gáborról); Győr, fl.; Máramarosziget, ref. fg.; Pécs, rk. fg.; Ujvidék, rk. fg.; Versecz, fr.; Debreczen, ref. fg.; Tata, rk. fg.; Rózsashegy, rk. fg.; Bártfa, fg.; Baja, rk. fg.; Aranyosmarót, fg.

Filozófiai dolgozatot közöl *Zivuska J.* A methodikai idealizmus kritikája. Platon alapbölcsélete szempontjából. (Besztercebánya, rk. fg.) — *Loisch J.* A logikai alapformák alkata Böhm K. filozófiájának rendszerében. (Bpest, ev. fg.)

Külföldi útról számol be *Halmágyi A.* Gyűjtemények, szer-tárak, használhatóbbakká tétele, intenzivebb szemléltetési módok (müncheni út; Nagyenyed, ref. fg.) — *Haltenberger M.* Jelentés 1911/12. évi amerikai tanulmányútról. (Lőcse, rk. fg.) — *Tanulókkal tett honi és külföldi tanulmányútról* 24 intézet számol be.

Két értekezés szól a moziról. Egyik (Sz.-udvarhely, rk. fg.) a lélekrontó mozidarabok ellen az iskola felszólalását, mozi-törvény alkotását sürgeti. A mozit a tanítás- és nevelés hathatós segédeszközévé kell tenni. A másik (*Szekeres L.* Arad, fr.) szintén mint nagyhatású kulturális tényezőt tárgyalja; tudományos, gazdasági, erkölcsi életünkben vezérszerepre van hivatva, a nevelésnek, szemléltetésnek mellőzhetetlen eszköze, csak megfelelő körülményeket kell teremteni. — *Kincs Gy.* Gyümölcskertészet az iskolában (Zilah, ref. fg.), *névtelen*: Az alkoholizmus veszedelmei (Dés, fg.), — *Szántó H.* A békemozgalom (Vágújhely, izr. r.) címen szól az ifjúsághoz. — *Székány B.* Kecskemét földrajzát adja csillagászati, math. és fizikai tekintetben (Kecskemét, fr.), *Oslay F.* pedig Szokolca történetét az Árpád- és Anjou-korban. (Szokolca, fg.)

Mellőztük itt azokat a dolgozatokat, amelyek az iskolával és neveléssel nem kapcsolatosak. Még mindig látszik, hogy az értekezések tárgyát nem akarják mindenütt az értesítő céljához alkalmazni, pedig hasznot csak ebben az esetben tesznek. Ügyelni kellene szigo-

rúan arra is, hogy csak érdekes, értékes és jól megírt dolgozatok lássanak napvilágot értesítőinkben. Ezek szolgálják az iskola érdekeit; a másfélék ártanak.

Ágner Lajos.

HAZAI LAPOKBÓL.

Athenaeum (Új folyam. A M. T. Akadémia hozzájárulásával kiadja a Magyar Filozófiai Társaság. Szerk. *Alexander Bernát*. I. k. 1—2. f.). *Alexander B.* (Magyar filozófia) a nemzeti elem szükségességét vizsgálja a filozófiában s a magyarság filozófiai észjárását jellemzi. Üresnek tartja azt a véleményt, hogy a magyar szellemnek a filozófiai abstrakció nem való, de megállapítja, hogy nagy és eredeti alkotásokat nem tudunk felmutatni, mivel ilyeneket csak kizárólagos odaadás szülhet. Szigorú filozófiai iskolázásra van szükségünk, az egyetemeken a filozófia szakszerű művelésére s eziránt a műveltek legszélesebb körében kell érdeklődést keltenünk. Saját lelkünkbe mélyedjünk és a filozófiai gondolat fényénél a magunk sajtóságát ismerjük fel és erősítsük meg. Néhai *Böhm Károlytól* Mi a filozófia?, *Pauler Á.* A correlativitás elve, *Hornyánszky Gy.* Az «igazi» Sokrates, *Beöthy Zs.* Az esztétikai érzésátvitel tanához, *Révész G. E. Meumann, Varjas S.* Az észrevevés fenomenológiája, *Fogarasi B.* Újabb történetfil. kutatások c. cikkei, bő könyvszemle, önismertetés, folyóirat-szemle, könyvszvet s a M. Filoz. Társ. újjáalakulásáról szóló tudósítás, ennek keretében *Kornis Gy.* emlékbeszéde *Medveczky Fr.-ról* foglal helyet a 14 éves kettős füzetben. — Az Athenaeum régi alakjában tudományos irodalmunk fejlődésének azzal tett szolgálatot, hogy módot adott nagyobb terjedelmű és szűkebb kört érdeklő tanulmányok megjelenésére is. E tekintetben most hézag marad. Azt azonban, hogy nem egy kezdőnek volt biztatója, az új Ath. kétségtelenül folytatja és remélhetően sikerül mindenütt érdeklődést ébresztenie a filozófia iránt. Elősegítené ez a pedagógiai gondolkodás terjedését és mélyülését is, viszont a filozófiai érdeklődés legerősebb terjesztője csak az iskola lehet. E kettős okból ajánljuk az új folyóiratot olvasóink támogatásába.

Huszdik Század (1915 júl.). *Jászi O.* (A háború átéléséről) azt fejtegeti, hogy aki nem veszi ki a háborús szerencsétlenségből a maga fegyveres részét, annak legegységibb kötelessége már ma elkövetni mindent az eljövendő béke munkája érdekében, hogy a társadalmi szervezés és átalakítás művével a mai iszonyattól végleg meg lehessen óvni legalább is az európai emberiséget. A mai börczalmak megszüntetésére egy új, individuális és arisztokratikus etikára van szükségünk, mely a vadállatias egoizmusnak észszerű korlátot szab ugyan, de nem önfeláldozó altruizmusból, hanem az egyéni élet fejlesztése és a jövő élet képességeinek, lendületének és gazdagságának fokozása érdekében. Minél több önálló életet folytatató, az élet értékeit megbecsülő, praktikusán dolgozni és gondolkodni tudó egyén lesz, annál szilárdabb alapokon nyugszik a béke ügye. — Valóban lehetetlen, hogy ide ne jusson minden gondolkodó ember: «jobb